

YLIOPPILASTUTKINTO-
LAUTAKUNTA

ÄIDINKIELI II,
ESSEEKOE
12.3.2012

Kansien valokuvat: Hannes Heikura (2008)

Ohje: Kaikki kirjoitustehtävät ovat tämän vihkon sivuilla 2–3. Osaan tehtävistä liittyy aineistoa, jota on hyödynnettävä tehtävänannon mukaan. Lue tehtävät, silmäile aineistot läpi ja valitse tehtävistä yksi. Tehtävät arvostellaan pistein 0–60. Kirjoita ehyt ja kielellisesti huoliteltu teksti. Sopiva pituus on 4–5 sivua. Teksti on **kirjoitettava puhtaaksi kuula- tai mustekynällä**. Valmiit otsikot on lihavoitu. Muussa tapauksessa anna kirjoituksellesi oma otsikko. Merkitse kirjoitustehtävän numero otsikon eteen. Jos valitset aineistotehtävän, tekstisi pitää olla siten ehyt, että lukija voi ymmärtää tekstisi, vaikka ei tunnekaan aineistoa. Aineistotehtävissä tulee viitata aineistoon.

KIRJOITUSTEHTÄVÄT

1. Mitä koulussa voi oppia työelämää varten?
2. Ihminen ilmaisee itseään muutenkin kuin kielellisesti, esimerkiksi tanssin, musiikin tai kuvataiteen keinoin. Mikä sinulle on merkityksellinen ilmaisutapa?
3. Onko narsismi ongelma?
4. **Nykyajan sankaruus**
5. Miten digitaaliset lukulaitteet ja e-kirjat vaikuttavat lukemisen tapoihin?
6. Kirkko yhteiskunnallisena vaikuttajana
7. **Miten terrorismin uhka vaikuttaa elämäämme?**

8. Valokuvaaja Hannes Heikuran kuvat sivuilla 1 ja 16 ovat olleet esillä näyttelyssä nimeltä *Hiljaiset kuvat*. Tulkitse yhtä tai useampaa kuvaa näyttelyn nimen tarjoamasta lähtökohdasta.
9. **Realismia ja fantasiaa Jyrki Vainosen novellissa *Pullo* (s. 4–7).**
10. Tutki *Väestö liikkeellä* -artikkelin tietoja (s. 8–9). Mitä ajatuksia muuttovirrat sinussa herättävät?
11. Mitä runot (s. 10–11) kertovat lukemisen merkityksestä? Valitse yksi runo tai useampia aineistoksesi.
12. Kotoutuminen on kahden kauppaa. Pohdi asiaa *Saisinko puhua suomea teidän suomalaisten kanssa?* -yleisönosastokirjoituksen (s. 12) pohjalta.
13. Monisuorittamista usein ihaillaan, mutta asia ei välttämättä ole näin yksinkertainen. Mitä mieltä itse olet monisuorittamisesta? Pohdi ilmiötä Työterveyslaitoksen verkkouutisen (s. 13) ja omien kokemustesi pohjalta.
14. Pitäisikö lajien lisääntymistä säädellä? Ota kantaa Kyösti Pulliaisen ja Pertti Seiskarin artikkelissa (s. 14) esitettyihin väitteisiin.

*

AINEISTO TEHTÄVIIN 8–14

Hannes Heikura: Valokuvia näyttelystä Hiljaiset kuvat.....	1 ja 16
Jyrki Vainonen: Pullo.....	4–7
Tiina Kirkas: Väestö liikkeellä.....	8–9
Runoja.....	10–11
Erika Richter: Saisinko puhua suomea teidän suomalaisten kanssa?.....	12
Liina Paloheimo-Koskipää: Monisuorittajat ovat huonoja monen tehtävän tekemisessä.....	13
Kyösti Pulliainen ja Pertti Seiskari: Pitäisikö lajien lisääntymistä säädellä?.....	14

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

Pullo

Raivasin tieni lattialla lojuvien tyhjien pullojen ja vaatteiden halki. Pullot oli pakattu muovikasseihin, mutta osa päällekkäin nostetuista pusseista oli kaa-
tunut ja pulloja oli kierinyt ulos ja vierinyt pitkin lattiaa, sillä vanha puutalo
oli kallellaan ja kaikki lattialle päätynyt pyrki kohti eteläpäätyä. Koska veli
ei ollut tullut avaamaan ovea, pelkäsin löytäväni hänet taas lojumasta keittiön
lattialta, makaamasta omassa oksennuksessaan niin kuin joulun alla, kun olin
viimeksi toimittanut hänet ambulanssilla sairaalaan. Asunnossa leijui tuttu
epämääräinen kitkerä katku, se tuli kai kaappeihin unohtuneista ruoantähteis-
tä ja siivoamattomuudesta ja kaikesta siitä, veljen arjesta.

Mutta veli ei ollut keittiössä. Kurkistin makuuhuoneeseen, sielläkään ei
näkynyt ketään. Sänkyä ei ollut pedattu, niin kuin ei enää pitkään aikaan. Re-
suinen peitto oli valahtanut lattialle, sen alta oli paljastunut hien kellastama
lakana ja laikukas tyynyliina. Sängyn vieressä lattialaudoissa oli yhä lääkke-
kohdassa, josta olin joulun alla jynssännyt pois oksennuksen. Tuolloin veli
oli ollut sairaalassa kaksi viikkoa, vieroituksessa. Hänet oli pumpattu täyteen
lääkkeitä, jotka ruokkivat hänen viinalle persoja solujaan ilman, että hänen
tarvitsi kallistaa pulloa. Veli oli vietäessä ollut aggressiivinen ja yhteistyöha-
luton. Hänen maatessaan sairaalassa vaipat housuissa olin kiikuttanut hänen
asunnostaan 621 tyhjää pulloa viinakaupan pullonpalautusautomaattiin: parin
kuukauden lasti. Oli vaikea käsittää, että yksi ihminen oli tyhjentänyt ne kaik-
ki. Siivoamaan en ollut ryhtynyt, koska tiesin sen turhaksi.

Olohuoneessa oli hämärää. Verhot olivat kiinni niin kuin aina, vaikka ol-
tiin jo iltapäivässä. Minua odotti outo näky: keskellä huonetta seiso i jättimäi-
nen pullo. Sen kaula ulottui melkein kattoon asti, ja pullon vartalo kaartuvine
kylkineen täytti keskilattian ja sai huoneen tuntumaan ahtaalta. Tuo hämmäs-
tyttävä, henkeäsalpaavan kaunis esine oli puhallettu vihertävästä, paksusta
lasista – niin paksusta ja himmeästä, että valo juuri ja juuri läpäisi sen, kun
napsautin kattolampun päälle.

Minun piti kävellä ilmestyksen luo ja painaa kasvoni kiinni lasiin, ennen
kuin näin sisälle pulloon ja tunnistin veljeni. Hän istui vanhassa, rispaantu-
neessa nojatuolissaan ja poltti sätkää. Pullossa leijailevan savun läpi näin,
ettei hän ei ollut ajanut partaansa päiväkausiin, eikä varmaan peseytynytkään,
istui vain likaisissa vaatteissaan ja imi tupakkaa posket lommollaan ja puhalsi
savua ennestäänkin sakeaan ilmaan.

Tajusin, ettei hän nähnyt minua. Kopautin rystysilläni pullon kylkeä. Kun
veli ei näyttänyt kuulevan, tai ainakaan reagoivan, koputin lisää, ensin varo-
vasti, sitten lujemmin, kaksin käsin, kaksin rystysin. Veli ei vielä kukaan näyttä-
nyt kuulevan. Kiersin pullonviertä vähän vasemmalle, kohtaan jossa seisoin
suoraan hänen edessään. Koputin pullonkylkeä uudestaan, aloin heilutella
käsivarsiani ja painoin lopulta nenäni kiinni lasiin.

Nyt veli huomasi liikkeen: hänen ilmeensä valpastui. Kesti hetken, ennen kuin hän näytti tajuavan, kuka lasin takana koikkelehti. Suupielessä roikkuva sätkästä varisi tuhkaa, kun veli kömpi huterille jaloilleen. Hän oli vähällä kaatua, horjahti ja sai viime hetkellä tukea tuolin selkämyksestä. Hän hoippui muutaman askeleen lähemmäs, kumaraisena ja laihana, ja seisahtui lopulta eteeni, kasvot vain puolen metrin päässä omistani. Hän otti sätkän suustaan ja virnisti. Kasvojen iho oli tummaa ja juomuja täynnä, silmät haaleat ja harittavat. Hän näytti vanhukselta, vaikka oli vasta nelikymppinen.

Hän sanoi jotakin, suu liikkui ja ilmeet elävöittivät kasvot hetkeksi. En kuule, minä vastasin. Tuntui kummalliselta kuulla oma äänensä, kun ei kuulut toista: ihan niin kuin olisi puhunut yksikseen. Veljen suu liikkui taas, huulet ja suupielet ja kasvojen pienet lihakset kelmeän ihon alla. En kuule, sanoin uudelleen, tällä kertaa lujemmalla äänellä, ja varmuuden vuoksi vielä kolmannen kerran, ääneti ja hitaasti, niin että hän ehkä pystyisi lukemaan sanat huuliltani. Yhtäkkiä veli kohotti oikean käsivartensa ja lyöä humautti nyrkinsä lasiin. Siitä ei kuulunut kuin pieni, etäinen tömähdys. Ymmärsin, että yhtä etäiseltä kuulosti hänen korvissaan, jos minä taoin lasia ulkoapäin. Tai ehkä lasiseinät kuitenkin kumajaisivat, kun niitä oli joka puolella ympärillä?

Jäin veljen luo yöksi. Kapusin keittiöjakkarakalle ja varmistuin, ettei pullossa ollut korkkia. Pullonsuu oli umpilasia, mutta siinä oli pieni, muutaman sentin reikä, josta ilma vaihtui ja veljen polttamien sätkien savu värjyi ohuena vanana ulos.

Illalla, ennen kuin paneuduin pitkälleni sohvaan, johon olin pedannut itselleni vuoteen, huomasin veljen nukahtaneen. Samalla panin merkille, että pullon pohjalle oli ilmestynyt vettä, tai jotakin kirkasta nestettä. Sitä oli vain muutama sentti, mutta pohja oli kokonaan peittynyt. Lasin läpi tarkasteltuna neste näytti vihreältä. Veli istui tuolissa lypsyyn ja kasaan painuneena, leuka rinnalle vaipuneena, ja kuorsasi. Tai niin ainakin arvelin, sillä ääntäkään ei kuulunut. Hänen sukkansa olivat kastuneet, ja tuolin ympärillä, värittömässä nesteessä, kelluskeli sätkäntumpeja.

Seurasin lasin läpi veljen kolmea viimeistä päivää.

Poistuvin hänen luotaan vain kaksi kertaa, kun kävin kaupassa. En pystynyt syömään jääkaapissa olleita ruokia – niitäkään, jotka olivat vielä kelvollisia. Kun jääkaapin oven avasi, ulos pursuili aloitettuja, puoliksi syötyjä makaroni-laatikkorasioita ja lihapullapakkauksia. Veljen varastoimat suolasienipurkit olivat täynnä hometta. En tiedä, kuinka kauan ne olivat siellä olleet. Liedellä lojui eltaantuneen rasvakerroksen kuorruttama paistinpannu, ja koko hellaa sekä lattiaa sen ympärillä kuorruttivat ruskeat rasvaroiskeet ja ruoanpalaset.

Vaikka veli oli jo tavoittamattomissa, matkalla pois, onnistuimme kuitenkin vaihtamaan muutaman kirjoitetun viestin. Hänellä oli onneksi mukanaan kynä, sen pää törretti paidan rintataskusta. Viestinsä hän kirjoitti sätkäpaperille. Kun paperit täyttyivät, hän poltti ne sätkien kääreenä. Tuskin hän muuten niitä kirjoituspapereiksi olisi uhrannutkaan. Painelimme viestejä pullon lasi-

seiniin, hän sisäpuolelta, minä ulkopuolelta. Sätkäpaperille ei montaa sanaa mahtunut, joten hän kirjoitti niin pienellä kuin mahdollista. Minun piti mennä hyvin lähelle, ennen kuin näin lukea. ”Älä huolehdi, äläkä syytä itseäsi. Ei tämä enää kauan kestä”, luki ensimmäisessä viestissä. Kun vastauksessani kysyin, oliko hänellä varmasti kaikkea, mitä tarvitsi, hän vastasi: ”En tarvitse mitään, paitsi viinaa. Sitä riittää, votkaa on kohta nilkkoihin asti. Ja ainahan on haaveet. Muistatko, veli?”

Muistin lapsuuden aurinkoisen kesäpäivän, kun makasimme selällämme pihanurmella ja katselimme taivaan pilviä. ”Minusta tulee isona lentäjä”, veli sanoi silloin. ”Lentäjä tai ralliautoilija. Kunhan vain saan ohjata ja pyörittää rattia. Minä en ole lukutoukka, niin kuin sinä.” Kuten silloin lapsena, näin jälleen veljeni taivaalla, pienen niittirunkoisen lentokoneen ahtaassa ohjaamossa, keskellä paljasta, näennäisen liikkumatonta ilmaa, joka suhisi ohi korvien ja likisti nahkakypärän tiukasti pääkallon luita vasten ja pyyhki mielen kirkkaaksi ja selkeäksi kuin läpinäkyvä lasi.

Se oli kymmenisen vuotta ennen veljen alamäkeä. Kymmenisen vuotta ennen kuin veljen ylle laskeutui pysyvästi pullon henki, alkoi ohjata ja pyörittää rattia.

Veli hymyili, kun tähystin sisälle pulloon. Hän oli palannut paikalleen, istui jotakuinkin mukavan näköisesti, oli nostanut jalkansakin ylös tuoliin. Hänen sukkansa ja pitkälahkeiset alushousunsa polviin saakka olivat märät. Nähdessään minun katselevan veli levitti käsivartensa suoriksi sivuille ja vaaputti ruumistaan. Hän kaartoi pilvien lomitse, sukelsi ja nosti taas koneen keulaa. Melkein tunsin propellivirran ja kuulin moottorin äkäiset yskähdykset sekä laskusiivekkeiden metalliset nitkahdukset. Melkein haistoin nenässäni kerosiinin ja kylmän ilman.

Melkein.

Sitten veli pudottautui tuolista ja alkoi kauhoa lattialta viinaa kämmeniensä kuppiin ja edelleen suuhunsa. Minä kavahdin kauemmas. Hän painui kontalleen ja roiski votkaa kasvoilleen ja päälleen. En kestänyt tuota näkyä, se täytti minut epätoivolla ja voimattomalla raivolla ja muistutti paitsi menneistä kahdestakymmenestä vuodesta myös lukuisista yrityksistä saada hänet hoitoon. Viimeisimmästä – ja viimeisestä, niin kuin nyt ymmärsin – yrityksestä oli vain kuukausi. Veli oli ollut silloin huonossa kunnossa, mutta tolpillaan, juonut rankasti pari viikkoa. Kuinka olinkaan hämmästynyt, kun hän oli sanonut lähtevänsä hoitoon! Kun sitten olin keittiössä auttanut ulkovaatteet hänen ylleen, vapisevin käsin, toivon ja epäuskon kamppaillessa mielessäni, ja tukenut hänet eteiseen, veli oli äkkiä tarrannut kaksin käsin olohuoneen ovenkarmiin ja sanonut, ettei lähde minnekään. Ja niin paljon voimaa oli hänen laihoissa käsivarsissaan ollut, käsivarsissa ja näpeissä sekä tahdossa, ennen kaikkea tahdossa, etten ollut saanut häntä eteistä pidemmälle. Ja mitä sitä paitsi olisi hyödyttänyt viedä hänet väkisin? Kun olin luvannut, ettei nyt mentäisi mihinkään, veli oli lopulta irrottanut otteensa, hoiperrellut keittiöön

ja tyhjentänyt kertakulauksella puolityhjän votkapullon, joka oli seissyt keittiön pöydällä.

En koskaan unohtaisi, millainen katse hänen silmissään oli, kun hän kumautti pullon pirstaleiksi keittiön pöytää vasten ja katsoi minua.

Uhitteleva, ylpeä, tyytyväinen katse.

Jonkun toisen, ei veljeni katse.

Kolmantena yönä kavahdin hereille kesken unieni. Painoin herätyskellon valonappulaa: varttia vaille neljä. Ulkona kadulla ja sisällä asunnossa oli hiirenhiljaista.

Pullon jyrkevä, mustanpuhuva hahmo erottui pimeästä. Könysin ylös sohvasta ja muistin illalla katselleeni vessan peilistä sinimustia silmäpussejani. Veli oli illalla ennen nukahtamistaan viestittänyt: ”Näytät kohta yhtä kurjalta kuin minä. Koeta nukkua.”

Napsautin valot olohuoneeseen. Menin pullon luo ja painoin kasvoni lasia vasten.

Alkuun en ymmärtänyt, mitä näin, veli kun istui tuolillaan rauhallisen näköisenä, joskin selvästi epämukavassa asennossa, ja kaikki vaikutti olevan niin kuin illalla ennen nukahtamistani. Sitten tajusin, että lasin takana, silmiäni tasalla, kellui sätkäntumppi. Kun taivutin niskaani ja nostin katsettani, erotin lisää tumppeja: niitä killui pullon taivaalla kuin sammuneita tähtiä.

Miksi ne olivat niin korkealla?

Pian tajusin, että pullo oli yön aikana täyttynyt. Votkan pinta oli kohonnut ja kaapannut tumpit mukaansa.

Veli oli pysynyt tuolissa, koska hän oli työntänyt toisen jalkansa tuolin selkänojan ja istuimen välistä ja kieputtanut keskivartalonsa ympäri lakanan, joka siihen asti oli verhonnut tuolia.

Kiersin monta kertaa pullon ympäri, etsin ja hain. Olin varma, että veli oli jättänyt minulle jonkinlaisen viestin ennen hukkumistaan. Lopulta huomasin, että ylhäällä, lähellä pullon suuta, häämötti vihreään lasiin liimautunut valkea paperinpala. Löysin keittiötikkaat, kapusin ylös ja nousin varpailleni. Minun täytyi kuitenkin hakea taskulamppu keittiön kaapista, ennen kuin näin lukea, mitä veli oli kirjoittanut.

”Lennä perässä sitten, kun aika on.”

Äkkiä, vihreän kajon äkillisenä leimahduksena näin sielun, joka oli kuin pimeiden linnunratojen halki temmattu valkea liina.

Jyrki Vainonen, *Pullo* (2007)

Väestö liikkeellä

**Ihmiset muuttavat työn ja toimentulon perässä.
Miljoonat pakenevat myös sotaa ja luonnonmullistuksia.**

Noin 214 miljoonaa ihmistä – eli kolmisen prosentin maailman väestöstä – asuu pysyvästi synnyinmaansa ulkopuolella. Kolmannes heistä on muuttanut köyhästä maasta rikkaaseen maahan.

Arviolta 10–15 prosenttia maailman siirtolaisista elää uudessa asuinmaassaan ilman oleskelulupaa.

Seitsemisen prosenttia maailman siirtolaisista pakenee sotaa, väkivaltaa ja ihmisoikeusloukkauksia: vuonna 2008 YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n tilastoissa oli yli kymmenen miljoonaa pakolaista. Samaan aikaan YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestö UNRWA huolehti vajaasta 4,8 miljoonasta pakolaisesta Jordaniassa, Syyriassa, Libanonissa sekä palestiinalaisalueilla Länsirannalla ja Gazassa.

Lisäksi puolisen miljoonaa ihmistä haki turvapaikkaa kotimaansa ulkopuolelta, usein vauraista teollisuusmaista.

Vuoden 2009 lopussa maailmassa oli 27,1 miljoonaa evakkoa, jotka pakenivat väkivaltaa ja luonnononnettomuuksia omassa kotimaassaan.

Kaiken kaikkiaan valtaosa maailman siirtolaisista – eli 740 miljoonaa ihmistä – on muuttanut oman kotimaansa sisällä.

PAKOLAISTEN MERKITTÄVIMMÄT LÄHTÖMAAT VUODEN 2008 LOPUSSA

Afganistan	2,8 miljoonaa
Irak	1,9 miljoonaa
Somalia	561 000
Sudan	19 000
Kolumbia	374 000
Kongon demokraattinen tasavalta	368 000

LÄHDE: UNHCR

PAKOLAISTEN MERKITTÄVIMMÄT VASTAANOTTAJAMAAT VUODEN 2008 LOPUSSA

Pakistan	1,8 miljoonaa
Syyria	1,1 miljoonaa
Iran	980 000
Saksa	583 000
Jordania	500 000
Tšad	330 000

LÄHDE: UNHCR

EVAKOT VUODEN 2009 LOPUSSA

Sudan	4,9 miljoonaa
Kolumbia	3,3–4,9 miljoonaa
Irak	2,76 miljoonaa
Kongon demokraattinen tasavalta	1,9 miljoonaa
Somalia	1,5 miljoonaa
Pakistan	1,2 miljoonaa

LÄHDE: INTERNAL DISPLACEMENT MONITORING CENTRE IDMC

MAAILMAN VÄESTÖ LIIKKEELLÄ

LÄHTEET: DILIP RATHS JA ZHIMEI XU, MIGRATION AND REMITTANCES FACTBOOK 2008, MAAILMANPANKKI; MIGRINTER (MIGRATIONS INTERNATIONALES, ESPACES ET SOCIÉTÉS), POINTIÉSIN YLIOPISTO.

Kartta kuvaa muuttoliikkeen pääsuuntia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kartta on alunperin julkaistu Maailmanpolitiikan Atlaksessa (Into Kustannus, 2009).

OSAATKO LUKEA?

Osaatko lukea, armas Tuttu?
Tässä on koirasta hauska juttu:
kuinka se osasi kättä antaa,
osasi äidin korja kantaa,
kuinka se ain' oli lasten myötä,
kuinka se valvoi monta yötä,
pitäen talosta tarkkaa huolta. –
Lueppas kaikki, Tuttuni, tuolta.

Mutta niin ainakin uskon minä:
se koira on ollut juuri kuin sinä.

Immi Hellén

NYT ON YLEVÄ HETKI

Hän on oppinut
piirtämään kirjaimet
kirjoista lehdistä mainoksista
numerot taskulaskimesta
JA
hän on oppinut poimimaan
kaksikirjaimisia sanoja
Pupu Tupunoista

NYT on ylevä hetki

Marketin tungoksessa hän hihkuu
ostoskärryjen valtaistuimelta
mitä kylmätiskin yläpuolelle
kirjoitettu on: *KALA LIHA*

Lasken hänet lukevien kirjoihin

Kari Aronpuro

LUKUTUNTI

Tullaksesi paremmaksi lukijaksi, Äiti sanoi,
sinun pitää lukea kaikkea, mitä näet. Jos
kävelet kadulla, sinun täytyy
lukea liikennemerkkejä. Jos olet
ravintolassa, sinun täytyy lukea
aamiaislista, vaikka olisit siellä syödäksesi
päivällistä. Maailma on yhtä suurta kirjaa.
Sanoja on kaikkialla. Niitä on sinun kengissäsi
ja alushousujesi merkkilapuissa.
Ja kun tulet vanhemmaksi, opit
lukemaan kasvojen ilmeitä.
Mutta pidä varasi: jos tyttö
sattuu hymyilemään sinulle, se ei tarkoita,
että sinun kannattaisi laskea kovinkaan paljon sen varaan.

Hal Sirowiz
suom. Hanna Kjellberg

Juuri kukaan ei lukenut. Äiti luki.
Ja minä perässä, kadoten ulkomaailmasta.

Kaukana siitä ettei osaisi erottaa uneksittua ja nähtyä.
Oppii näkemään.

Osaa myös varautua onnettomuuksiin,
se tuntuu siltä kuin voisi pahoin.

Se mitä ihmiset pitävät pakona on kenties valmiutta.

Bo Carpelan
suom. Tuomas Anhava

Ei mikään ole helpompaa kuin sanat,
mikään ei vaikeampaa kuin merkitykset;
oi arkisten virkkeiden salakuopat
ja väärinkäsityksestä kumpuava nauru ja itku,
oi slangien synty, vapaus eksyttää,
tai pakko salata tai halu olla lakonisen hauska
ja joskus valtava tarve olla avomielinen.
Sitten sanotaan mitä sanotaan.
Kieli, salaisuuksien haltu.

Pentti Saaritsa

Aihepulassa
soitin tyttärelleni
ja kehotin häntä kertomaan
mistä kirjoittaisin runon.
Se tuli niin äkkiä, että hän häkeltyi
ja kertoi sen asemesta oman pikku lorunsa.
Toivoteltiin hyvät yöt.
Kesti kotvasen ja sitten puhelin soi.
Muuten isä, se sun kaverisi, se joka aina nauraa,
Hassen isä, sai kiven sydämeen ja vietiin
kahdella ambulanssilla sairaalaan.
Kirjoita siitä hyvä runo,
niin se paranee.

Pekka Parkkinen

Saisinko puhua suomea teidän suomalaisten kanssa?

Olen nyt asunut vajaat kaksi vuotta Suomessa. Lukioaikana asuin vuoden Suomessa vaihto-oppilaina, ja viime elokuussa tulin takaisin Suomeen opiskelemaan.

Kuten Harald Molan (HS Mieli-pide 19. 4.), koen joskus todella vaikeaksi saada suomalaiset uskomaan, että osaan suomea.

Aluksi olin loukkaantunut, jos suomalainen ei suostunut puhumaan kanssani suomea. Luulin, että se tarkoitti, etten osannut kieltä tarpeeksi hyvin. Olin pettynyt itseäni ja suomen kielen taitooni.

Jossain vaiheessa opin hyväksymään sen, että kielen vaihtaminen suomesta englanniksi kertoo paljon enemmän suomalaisesta kuin minun suomen kielen taidostani. Se ei tarkoita, etten osaisi kommunikoida tarpeeksi hyvin vaan sitä, että suomalainen ei ole tottunut puhumaan ulkomaalaisille suomea.

Kun ulkomaalaiset tulevat minun kotimaahani, odotus on, että he osaavat paikallista kieltä tai oppivat sitä pian. Minulla oli siksi samanlaisia odotuksia Suomesta.

Olen jälkeenpäin oppinut, että jokaisessa maassa on omat tavat. Suomessa ei odoteta, että kun ulkomaalaiset tulevat tänne, he

puhuisivat suomea. Kun suomea osaavia ulkomaalaisia tulee vastaan, suomalaiset eivät aina tiedä, miten reagoida.

Kieli ja kielenkäyttö ovat maahanmuuttokeskustelussa keskipisteessä varsinkin niissä maissa, joissa puhutaan harvemmin käytettyjä kieliä, kuten Suomessa. Miten paljon pitäisi painottaa maahanmuuttajien kielen oppimista ja miten paljon lisätä nykypäivän lingua francan eli englannin käyttöä?

”Jos ulkomaalaisille aina puhutaan englantia, miten he voisivat oppia paikallisia kieliä?”

Yhtäältä halutaan lisätä ulkomaalaisten mahdollisuuksia tulla toimeen lisäämällä englannin ja muiden kielten tarjontaa, mutta toisaalta samalla odotetaan, että maahanmuuttajat

oppisivat kohdemaan kieltä. Suurin ristiriita tässä on, että jos ulkomaalaisille aina puhutaan englantia, miten he voisivat oppia paikallisia kieliä.

Kieliä ei voi oppia pelkästään kielikurssilla. Niitä pitäisi päästä myös puhumaan. Siinä onnistuminen edellyttää, että ihmiset puhuvat ulkomaalaisille paikallista kieltä, vaikka nämä osaisivatkin sitä huonosti.

Erika Richter
opiskelija
Helsinki

Helsingin Sanomat 22.4.2010

Monisuorittajat ovat huonoja monen tehtävän tekemisessä

5.1.2010 16:00

Työelämässä ihannoidaan usein monisuorittajia ja heitä pidetään tehokkaina työntekijöinä, mutta asia ei välttämättä olekaan näin yksinkertainen.

Monisuorittaminen (engl. multitasking) eli monen asian yhtäaikainen tekeminen on yleistä esimerkiksi eri viestintävälineiden parissa. Erityisesti nuoret saattavat käyttää samaan aikaan useita eri viestintävälineitä ja -kanavia. Samanaikaisesti voidaan esimerkiksi puhua netin välityksellä, näppäillä tekstiviestiä, kuunnella musiikkia, lukea lehteä, kirjoittaa sähköpostia, surfata netissä ja katsoa televisiota.

Amerikkalaisessa tutkimuksessa todettiin yllättäen, että henkilöt, jotka monisuorittavat paljon, ovatkin alttiimpia häiriötekijöille kuin sellaiset henkilöt, jotka monisuorittavat vähän. Paljon monisuorittavat ihmiset ovat huonompia vaihtamaan tehokkaasti tehtävästä toiseen ja antavat epäoleellisten asioiden häiritä tehtävän suorittamista. Vähän monisuorittavat henkilöt puolestaan kykenevät paremmin keskittämään huomionsa olennaiseen, vaikka heitä häiritäisiin.

Monisuorittaminen on yleistä nuorten keskuudessa.

Tutkimukseen osallistui yli 200 opiskelijaa, jotka jaettiin paljon monisuorittaviin ja vähän monisuorittaviin. Tämän jälkeen ryhmien ääripäillä teetettiin erilaisia monisuorittamisen ja tehtävästä toiseen vaihtamisen testejä.

Tietoisella harjoittelulla voi tehostaa monisuorittamistaitoja, todetaan toisessa amerikkalaisessa tutkimuksessa. Tiedon käsittelyä aivoissa voi nopeuttaa harjoittelun avulla inhimillisen suorituskyvyn rajoissa.

Avoimeksi jää kuitenkin kysymys syistä ja seurauksista. Tuleeko ihmisestä monisuorittaja sen vuoksi, että hänen on ollut aina hankala keskittyä yhteen asiaan kerrallaan vai ajaako jatkuva monisuorittaminen ihmisen levottomuuden ja keskittymiskyvttömyyden tilaan?

Liina Paloheimo-Koskipää

<http://tyopiste.ttl.fi/Uutiset/Sivut/Monisuorittajat_ovat_huonoja_monen_tehtavan_tekemisessa.aspx>.
Luettu 22.2.2011.

Pitäisikö lajien lisääntymistä säädellä?

Elinkaaret kuuluvat maailman menoon. Ne tuovat mukanaan eliöiden lukumäärien jännittäviä vaihteluja. Ne lisäävät ja vahvistavat luonnonvalintaa, ja usein aiheuttavat ihmispopulaatioiden kannalta vaikeasti hallittavia pulmia.

Monien eläinkantojen koko noudattaa tyylikästä aaltoliikettä. Etenkin riistantutkimus on kartoittanut kantojen vaihtelua Suomessa, tuottanut tärkeää tietoa kansainvälisestikin verrattuna kiitettävästi, ja myös merkittävin käytännön tuloksin. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että luonnonssa on jotain metsästäjien kannalta katsoen pahasti vialla.

”Kun kynsi kasvaa niin kynä lyhenee”, sanottiin ennen nuorelle metsästäjälle. Tämä kertoi kantojen vaihtelusta sen, että kun on turkisriistaa, on linnuista puute. Näin huonot ja hyvät riistavuodet vaihtelivat, mutta nyt alkaa metsästäjän näkökulmasta tuntua siltä, että riistalinnut loppuvat tykkäänään. Vastapainona riistalintujen kadolle ovat monet lajit lisääntyneet.

Kaikki varislinnut, monet petolinnut ja nisäkäspedot, hirvet ja peurat ovat yleistyneet toisten iloksi toisten harmiksi. Liian suureksi paisuva lajipopulaatio aiheuttaa muille lajeille niiden ekologisten

lokeroiden pienenemistä, rappeutumista tai jopa häviämistä. Tämä on johtanut yhä useammin pyrkimyksiin säädellä eläinkantoja.

Lainsäädännön karikot

Suomessa on säädetty paljon metsälakeja, joissa juristit kertovat, miten metsää tulee kasvattaa ja hoitaa.

Kun metsän ekosysteemi mielletään vain puita kasvavaksi alueeksi, lainlaattijat keskittyvät antamaan säädöksiä niistä menetelmistä, jotka tuottavat nopeasti kasvavaa, helposti hoidettavaa ja lopuksi järeällä tekniikalla kustannustehokkaasti korjattavissa olevia kuusikoita, männiköitä, joskus koivikoitakin.

Ilman metsälakeja ja metsänhoitajia tällaisia monokulttuureita ei luonnonssa synny lainkaan. Aikanaan riistaprofessori Jukka Koskimies korosti tätä sanomalla: ”Jos ihmisen laki ja luonnonlaki ovat keskenään ristiriidassa, se on varsin paha tilanne ihmisen kannalta.”

EU:n lainsäädäntö, jota Suomessa pyritään uskollisen pallokollisen tavoin kirjaimellisesti noudattamaan, hipoo paikotellen jo farssin rajoja. Suon ja suometsien elinkaaria ei siellä taideta tuntea, koska turve on määritelty uudistumattomaksi

luonnonvaraksi.

Unionin lainlaattijat eivät kai osaisi kysyttäessäkään selittää, millä tavoin on syntynyt eteläisen Suomen soiden kymmenenkin metrin paksuinen turvepatja Jääkauden jälkeen esimerkiksi Torro-suolle Tammelaan. Tästä voi helposti laskea, että yhtä kasvukautta kohti suon uudistuminen on ollut samaa suuruusluokkaa kuin kuivan kankaan biomassan tuotto.

Luonnonlakeja säädöksissään kumoava juristi on vaaraksi myös lainkuulaisuudelle.

Lait ja käytäntö

Metsä- ja suoluontoa ja muitakin ympäristöme kokonaisuuksia koskevat siis monet lait. Tätä laki- ja säädös- viidakkoa olisi syytä rankasti harventaa. Näyttää siltä, että kulloinkin muodissa oleva talous- ja tulosajattelu synnyttää aina vain uusia lakeja ja asetuksia, jotka estävät järkevän luonnonhoidon ja keskittyvät passiiviseen rauhoitteluun.

Tämän linjan aloitti WWF, joka alkoi mainostaa ja edistää luonnonsuojelua hyvin valituilla idolihoiteilla. Panda oli mainio liikeidea – meillä sen vastineeksi tulivat merikotka ja saimaannorppa. Metsäpeura on myös korrekki idolieläin, joka itse asiassa sopsi Suomen

vaakunaeläimeksi ”jalopeuraa” paremmin.

Markkinoiden kvartaalitaloudessa idolikuviot eivät riittäneet. Piti laatia myös listoja uhanalaisista lajeista rauhoitusten tueksi. Kaiken huipuksi eläinlajit hinnoiteltiin.

Luonnonhoito muuttui yhä hämäävämmäksi käsitteeksi. Idolieläimet, kansallislinnut ja maakuntakukat saattoivat paikoitellen osoittautua enemmän tai vähemmän haitalliseksi riesaksi. Kun maksamalla hinta voi tuhota rauhassa mökkirannan rauhaa häiritsevän loppikolonian tai merimetson pilaamasta yhteisön saaristoa, niin maksetaan pois!

Lisääntymistä säädeltävä?

Aikoinaan nyt uhanalaisten listoilta löytyvistä eläimistä maksettiin tapporaha, jopa Saimaan hylkeestä – kotkista, susista ja haukoista puhumattakaan. Nyt voisi ehkä olla aika päästä hoitelemaan ylitiheitä eläinkantoja riistanhoidon järkevän verotuksen menetelmin, ihan niin kuin hirvikantojakin on hoidettu.

Luovuttaisiin ääripään (tai jukuripään) menettelyistä: ”Rauhoitus tai tappaminen”. Hyviä ohjeita saisi Tuire Nygrenin väitöskirjasta, jossa Suomen hirvikannan säätelyn

kirjavyys ja vaikeudet eri hallinnonhaarojen kesken on selkeästi saatettu kansien väliin.

Riistakantojen ja muiden eläin- ja kasvikantojen säätelyn tarkastelu tuo esiin myös ihmislajin aseman rajattoman kasvun maailmassa.

Väestön kasvu on onnistunut käyttämällä yhä karttuvaa informaatiota rajojen kumoamiseen. Tauteja, jopa pandemioita on suitsittu, ravinnontuotantoa on kasvatettu äärimmilleen alkuperäisten ekosysteemien kustannuksella, merien kalasto on korvautumassa kalankasvatuksella, geenimanipulaatio lisää kaikenlaisia satoja.

Geosysteemin rajoille ja muulle luonnolle emme kuitenkaan voi lopulta mitään. Otsikoita riittää jo nyt kylliksi myrskyjen, tulvien ja tuliperäisten ilmiöiden tuhoista – kenties asutamme tätä planeettaa osittain ihan väärissä paikoissa lajimme väliaikaisen turvallisuuden kannalta.

Vai olisiko meidänkin lisääntymistä säädeltävä, jotta ei sopuleiden säätelymalli toteutuisi myös ihmisheimon kohtalona?

KYÖSTI PULLIAINEN
PERTTI SEISKARI

Kyösti Pulliainen on kansantaloustieteen professori (emeritus) ja Pertti Seiskari filosofian tohtori sekä maa- ja metsätieteen dosentti.

